

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

א"כ לא נפנה דרך כרמים - כלומר לא נכור ולא נפנה את דרך הכרמים] אלא כל שעה נלך בהם כלומר א"כ לא נלך דרך כנענה ולא נחזור מארצנו אלא נלך ונקלקל השורה דרכים משוכשים בקוים וברקיעים כעין שבילי כרמים: **לעשותם** - כמו עשותות שישבין שאין וחשבין מחשבות רעות: **עליהם שמה** - אין אש שולט בה: **מבין עקבי רגליכם** - בשבט זרע שלכם יכול למחות חסכם ל"א מבין עקבי רגליכם מן הרגל וילא ממש מים אם היה רולה ואי אפשר ללכפות רגליכם בעששיות: **בשכנת זרע** - רותחין ועבין היו עבין ל"ג ופי' הוא: **תמה המלך שכנה** - נחה מרתחו ה"ג מים כמו מרוחתו: **סדרי בראשית** - והיינו לשבעת הימים סדר שכנת ימי בראשית שינה להם: **וזמן קטן אחר זמן גדול** - בתחילה אמר להן והיו ימיו מזה ועשרים שנה כשעבר זמן זה ולא שבו לטובה חזר וקבע להם זמן קטן: **אישות נשמה מי אית ליס** - נקבה אחת נשכנת לכמה זכרים ואין זו אישות: **שלא נעבדה בכן עבירה** - שלא נזקקו אלא לכן זוגם: **מזניגם** - עץ הוא: **במותר לי** - אפי' בלשתי אני אסור: **בני נח** - שם וחס ויפת): **רק** - רוקק זרע מפיו לפיה של נקבה: **לקס בעורו** - שילא ממנו כוש: **מאתו** - גבי עורב לא כתיב מאתו מכאן שדירתם כו' כלומר הגאה הוא

ל"א למחות

[תוספתא דטועה ס"ו]

בבבבב

[בבבבב קטן. ע"ט] פ"י בשביל שלא בלו על שאינן מינין עשה להן כבוד וכתב להן אישות כבבבב. ע"ן ע"ך אשה [כ"ה כג.]

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

א"כ לא נפנה דרך כרמים דרש רבא מאי דכתיב ^{י"ב} **לפיד בו** לעשותות שאנן נכון למועדי רגל מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח אותם ואמר להם דברים שהם קשים כלפידים והיו (בוזים) [מבוזין] אותו אמרו לו זקן תיבה זו למה אמר להם הקב"ה מביא עליכם את המבול אמרו מבול של מה אם מבול של אש יש לנו דבר אחר ועליהה שמה ואם של מים הוא מביא אם מן הארץ הוא מביא יש לנו עששיות של ברזל שאנו מחפין בהם את הארץ ואם מן השמים הוא מביא יש לנו דבר ועקב שמו ואמרי לה עקש שמו אמר להם הוא מביא מבין עקבי רגליכם שנאמר ^{י"ג} **נכון למועדי רגל תניא** מימי המבול קשים בשכבת זרע שנאמר נכון למועדי רגל ^{י"ד} **אמר רב חסדא ברותחין קלקלו בעבירה וברותחין נידונו כתיב הכא** ^{י"ה} **ויישבו המים וכתוב התם** ^{י"ז} **וחמת המלך שכנה** ^{י"ח} **וייהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ** ^{י"ט} **מה מיבם של שבעת הימים אמר רב אלו ימי אבילות של מתושלח ללמדך שהספדן של צדיקים מעכבין את הפורענות לבא דבר אחר לשבעת ששינה עליהם הקב"ה סדר בראשית שהיתה חמה יוצאת ממערב ושוקעת במזרח דבר אחר שקבע להם הקב"ה זמן גדול ואח"כ זמן קטן ד"א לשבעת הימים שהטעמים מעין העולם הבא כדי שידעו מה טובה מנעו מהן ^{כ"א} **מכל הבהמה המהורה תקח** ^{כ"ב} **לך שבעה שבעה איש ואשתו אישות לבהמה מי אית לה** ^{כ"ג} **א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן** ^{כ"ד} **מאותם** ^{כ"ה} **שלא נעבדה בהם עבירה מנא ידע אמר רב חסדא שהעבירין לפני התיבה כל שהתיבה קולמחו בידוע שלא נעבדה בהם עבירה וכל שאין התיבה קולמחו בידוע שנעבדה בה עבירה רבי אבהו אמר מאותן הבאין מאיליהן עשה לך תיבת עצי גופר מאי גופר ^{כ"ז} **אמר רב אדא** ^{כ"ח} **אמרי דבי ר' שילא** ^{כ"ט} **זו מבליגה ואמרי לה גולמיש צוהר תעשה התיבה א"ר יוחנן אמר לו הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים** ^{ל"א} **ואל אמה תכלנה מלמעלה דבהכי [הוא] דקיימא** ^{ל"ב} **החתיים שנים ושלישים תעשה תנא תחתיים לזבל אמצעיים לבהמה עליונים לאדם** ^{ל"ג} **וישלח את העורב אמר ר"ל תשובה ניצחת השיבו עורב לנח אמר לו רבך שונאני ואתה שנאתני רבך שונאני מן המהורין שבעה מן הממאים שנים ואתה שנאתני שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים אם פונע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת או שמה לאשתי אתה צריך אמר לו רשע כמותר לי נאסר לי בנאסר לי לא כ"ש ומנלן דנאסרו דכתיב** ^{ל"ד} **ובאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך וכתוב** ^{ל"ה} **צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך וא"ר יוחנן מיבן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה ת"ר שלשה שמשו בתיבה וכולם לקו כלב ועורב וחם כלב נקשר עורב רק חם לקה בעורו** ^{ל"ו} **וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים א"ר ירמיה מכאן שדירתן של עופות מהורים עם הצדיקים** ^{ל"ז} **והנה עלה זית מרף בפיה** ^{ל"ח} **א"ר אלעזר אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם מאי משמע דהאי מרף לישנא דמוזני הוא דכתיב** ^{ל"ט} **המריפני לחם חוקי** ^מ **למשפחותיהם יצאו מן המשפחותם ולא הם אמר רב חנא בר ביזנא אמר ליה אליעזר לשם רבא כתיב למשפחותיהם יצאו מן התיבה אתון היבן היותן א"ל צער גדול היה לנו בתיבה בריה שדרכה להאכילה בלילה האכלנוה בלילה האי זקיתא לא הוה ידע אבא מה אכלה יומא חד הוה יתיב וקא פאלי רמונא נפל תולעתא מינה אכלה מיבן ואילך הוה גביל לה חזרא כי מתלע אכלה אריא אישתא זינתיה דאמר רב לא בציר משיתא ולא שפי מתריסר זינא אישתא אורשינה אישכחינה אבא דגני בספנא דתיבותא א"ל לא בעית מוזני א"ל הויתך דהות מרידא אמינא לא אצערך א"ל יהא רעוא דלא תמות שנאמר** ^מ **ואומר עם קני אנוע וכחול ארבה ימים אמר רב חנה בר לואי אמר שם רבא לאליעזר כי אתו עלייכו מלכי מזרח ומערב אתון היכי עבידיתו אמר ליה אייתי הקב"ה לאברהם ואותביה מימיניה והוה שדינן עפרא והוה חרבי גילי והוה גירי שנאמר** ^מ **מומור לדוד נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך וכתוב** ^מ **מי העיר ממזרח צדק יקראוהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו בקש נדף קשתו** ^מ **ג"ה** ^מ **גם זו הוה רגיל דכל דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה יומא חד בעו [ישראל] לשדורי דורון לקיסר אמרי בהדי******

שדרים אללם שמכירים בצדיקים כדלמרי' בדוכתי אחרימא: **זית** **ערף צפיה** - צפיה היתה שאלת מוון מרף של זית: **למשפחותיהם ילאו מן הסיבס** - אלמלא כל חד וחד בפני עצמו היה ולא היו לכולן כולם בצרכם אחד אלא משפחות [משפחות] היו שרויין: **א"ל אליעזר** - תורה אור [עבד אברהם]: **לשם רבא** - גדול (א) ^{י"א} **זינו של נח: סיכי סיוסון** - היאך הייתם יכולין להכין עניינהם בך ^{י"ב} **לעשות לכל צריה וצריה חפלה: זקיתא** - שם צריה: **פאלי** - מתוך כמו פלי פלויי במסכת גדה (דף כ"א): **אישתא זינטיס** - תמה אחזתו וזנהו ולא היה חושש לדרום משאר בהמות: **לא צליר משימא ולא טפי מתריסר זיננא אישתא** - אין לך תמה קלה שלא תהא מתימיותו יכולה לזווג שסת ימים שלא ימות בלא מאכל ואין לך תמה שיכולה לזווג יותר מ"ב ימים בלי מאכל ומשתה כ"ש והית דגרסי לא פחות משימא ירחי ולא טפי מתריסר זנתא אשתא וחארי קאי כלומר לא פחות מששה חדשים ולא יותר מ"ב חדשים ולא נהירא לי: **אורשינא** - שוף ושמו חול בלשון המקרא והית ^מ **לעולם: בספנא** - בחדר ספון ומתוקן לו: **[גאוס ה' כו'] אליעזר אמר** ^מ **פסוק זס** - נאם ה' לאדני אמר הקב"ה לאברהם ^מ **שש לימיני אדני וכי': ממזרה זס אברהם** - שש מארס נהרים שהוה צמורה דכתיב [במדבר כג] מן לחם ימני בלך מלך מואב וגו': **כל דסוס סלקא ליס** - כל דבר המאורע ליה: **בהדי**

לך שבעה שבעה איש ואשתו אישות לבהמה מי אית לה ^{כ"א} **מכל הבהמה המהורה תקח** ^{כ"ב} **לך שבעה שבעה איש ואשתו אישות לבהמה מי אית לה** ^{כ"ג} **א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן** ^{כ"ד} **מאותם** ^{כ"ה} **שלא נעבדה בהם עבירה מנא ידע אמר רב חסדא שהעבירין לפני התיבה כל שהתיבה קולמחו בידוע שלא נעבדה בהם עבירה וכל שאין התיבה קולמחו בידוע שנעבדה בה עבירה רבי אבהו אמר מאותן הבאין מאיליהן עשה לך תיבת עצי גופר מאי גופר ^{כ"ז} **אמר רב אדא** ^{כ"ח} **אמרי דבי ר' שילא** ^{כ"ט} **זו מבליגה ואמרי לה גולמיש צוהר תעשה התיבה א"ר יוחנן אמר לו הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים** ^{ל"א} **ואל אמה תכלנה מלמעלה דבהכי [הוא] דקיימא** ^{ל"ב} **החתיים שנים ושלישים תעשה תנא תחתיים לזבל אמצעיים לבהמה עליונים לאדם** ^{ל"ג} **וישלח את העורב אמר ר"ל תשובה ניצחת השיבו עורב לנח אמר לו רבך שונאני ואתה שנאתני רבך שונאני מן המהורין שבעה מן הממאים שנים ואתה שנאתני שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים אם פונע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת או שמה לאשתי אתה צריך אמר לו רשע כמותר לי נאסר לי בנאסר לי לא כ"ש ומנלן דנאסרו דכתיב** ^{ל"ד} **ובאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך וכתוב** ^{ל"ה} **צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך וא"ר יוחנן מיבן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה ת"ר שלשה שמשו בתיבה וכולם לקו כלב ועורב וחם כלב נקשר עורב רק חם לקה בעורו** ^{ל"ו} **וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים א"ר ירמיה מכאן שדירתן של עופות מהורים עם הצדיקים** ^{ל"ז} **והנה עלה זית מרף בפיה** ^{ל"ח} **א"ר אלעזר אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם מאי משמע דהאי מרף לישנא דמוזני הוא דכתיב** ^{ל"ט} **המריפני לחם חוקי** ^מ **למשפחותיהם יצאו מן המשפחותם ולא הם אמר רב חנא בר ביזנא אמר ליה אליעזר לשם רבא כתיב למשפחותיהם יצאו מן התיבה אתון היבן היותן א"ל צער גדול היה לנו בתיבה בריה שדרכה להאכילה בלילה האכלנוה בלילה האי זקיתא לא הוה ידע אבא מה אכלה יומא חד הוה יתיב וקא פאלי רמונא נפל תולעתא מינה אכלה מיבן ואילך הוה גביל לה חזרא כי מתלע אכלה אריא אישתא זינתיה דאמר רב לא בציר משיתא ולא שפי מתריסר זינא אישתא אורשינה אישכחינה אבא דגני בספנא דתיבותא א"ל לא בעית מוזני א"ל הויתך דהות מרידא אמינא לא אצערך א"ל יהא רעוא דלא תמות שנאמר** ^מ **ואומר עם קני אנוע וכחול ארבה ימים אמר רב חנה בר לואי אמר שם רבא לאליעזר כי אתו עלייכו מלכי מזרח ומערב אתון היכי עבידיתו אמר ליה אייתי הקב"ה לאברהם ואותביה מימיניה והוה שדינן עפרא והוה חרבי גילי והוה גירי שנאמר** ^מ **מומור לדוד נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך וכתוב** ^מ **מי העיר ממזרח צדק יקראוהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו בקש נדף קשתו** ^מ **ג"ה** ^מ **גם זו הוה רגיל דכל דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה יומא חד בעו [ישראל] לשדורי דורון לקיסר אמרי בהדי****

מאן

ר"ה י"ב זכמים ק"ג

[מ"ב אדוני כג] ימימי וכ"ו

בבבבב
[ג"י] הערוך
רב אפר אורא
דבי ר' שילא
אפר ז' כו'
ט"ס ע"ך א"ר

שס

[ע"ב] י"ב

בבבבב

אי"ב כט

ישעיה מא

העניית כ"ה

ט"ט

חלק

פרק אחד עשר סנהדרין

קט

כסדי מאן - ביד מי נשלה - **כי מטא לנסוא דיירא** - כשהגיע ללוחו
 מלון: **למיכה** - ללון: **שרינאו** ***למיטפיה** - התיכו הארגזים
 והמלופון ופתחום ונטלו כל מה שכתוב: **אחוי** - מלחקי: **סנך**
דיורי - לוחן בני הכפרים: **א"כ ליבנו אחד כפורא** - א"כ שבנו כדי
 לעלות לרקיע למה בנו לוחו בצקעה תורה אור

[ג'ל מיטפיה]

[מגיגה ע"ו]

[עלי יוה"ש]

מאן נשדר נשדר בהדי נחום איש גם זו
 דמלומד בנסים הוא כי מטא להווא דיורא
 בעא למיבת אמרי ליה מאי איכא בהדך
 אמר להו קא מובילנא כרגא לקיסר קמו
 בליילא שרינהו לסיפמיה ושקלו כל דהוה
 גביה ומלנהו עפרא כי מטא להתם אישתבח
 עפרא אמר אחוי קא מחייבי בי יהודאי
 אפקוהו למקטליה אמר גם זו לטובה אתא
 אליהו ואידמי להו כחד מינייהו אמר להו
 דילמא האי עפרא מעפרא דאברהם אבינו
 הוא דהוה שדי עפרא הוה חרבי גילי הוה גירי
 בדוק ואשכחו הכי הוה מחווא דלא הוה קא
 יכלי ליה למיבכשיה שרו מההוא עפרא
 עליה וכבשוה עיילוהו לבי נגזא אמרי שקול
 דניחא לך מלייה לסיפמא דהבא כי הדר
 אתא אמרו ליה הנך דיורי מאי אמטית לבי
 מלכא אמר להו מאי דשקלי מהבא אממאי
 להתם שקלי אינהו אמטו להתם קמלינהו
 להנך דיורי: דוד הפלגה אין להם חלק
 לעולם הבא וכו': מאי עבוד אמרי דבי רבי
 שילא⁽⁶⁾ גבנה מגדל ונעלה לרקיע ונבה אותו
 בקרדומית כדי שיוובו מימיו *מחכו עלה
 במערבא א"כ ליבנו אחד במורא (אלא) א"ר
 ירמיה בר אלעזר נחלקו לג' כיתות אחת
 אומרת נעלה ונשב שם ואחת אומרת נעלה
 ונעבוד עבודת כוכבים ואחת אומרת נעלה

היה להם לזנות על אחד ההרים:
סיפס סי - פזרם בכל העולם: **שדים** -
 יש להם טורח אדם ואוכלין ושותין
 כבני אדם*: **רוחין** - בני גוף וזורה:
גילין - לורת אדם אלל שיש להם כנפים
 במסכת נדה (דף נד:): **זו שאומרת**
נעבוד ע"ז כי שם כלל ה' - כלכל
 לשונם כדי שלא יהא אחד מהון לדעת
 חזירו לעבוד ע"ז: **שליש** [נכלנל] -
 ככלנו יסודותיה משוקעת היא
 צדקת עד שליש ושליש של מעלה
 נשרף ושליש אמצעי קיים צדקת ולא
 שיהא עומד בלוי: **אור מגדל** - מראש
 המגדל (כלומר) [כמו לוירה של עיר]
 מי שטומד סביב למגדל ורואה לוירה
 ומראה גובה שלו: **משכה** - שכן נגזר
 על לוחו מקום שישכה ולכן הם עלמם
 שכתו את לשונם: **כלל ובורסיף**
סימן רע לטורס - שמשחקין הלמוד
 מפני שטומדים בלוי: **המגדל**:
למה נקרא שמה בורסיף בור שאפי -
 בור שנתדוקן מימיו כלומר משכה
 האדם כל מה שלומד: **שאפי** - כמו
 (ב"מ 97 ע"ב) השופה את היין לשון
 (ירמיה מה) הורק מכלי אל כלי ומפני
 מה שמה כלל [שמשכתה] אמר רב
 יוסף כי שם כלל לפי שכלכל הקדוש
 צדוק הוא את לשונם לשם לכך היא
 משכחת: **סימן רע** - כלומר שמש

(6) נב' אמרי דבי רי
 שילא אמרי נכנס:

הגהות הגרי"א
 [א] נב' ערום נכנס עליו
 אוח ב: [ב] שם דרש
 רבי יוסי. נכנס על
 מיבת דרש אוח ב:
 [ג] שם אמרי דאית ליה
 חד. נכנס על מיבת
 אמרי אוח ב':

למה לנו עובדי דרכים: **ונשכה** -
 שלא יעברו עובדי דרכים באלגנו:
פרץ - הקב"ה נחל גפרית ואש: **מעם**
גר - ממוקום הליכטו שיהי הוה
 למעלה והשליטו עליהם הנשכמים
 מני רגל ומתלדלו (מולדם) [מחלמם]
 ונעו לדראון: **גר** - קוררמ"ל בלע"ז
 כמו (שמואל ב' ז) מים הנגרים:
הסוחמו - תבקשו תרמויות ותואנות:
הרלחו כולכס - ע"י קיר נטוי וגדר
 הדחויים: **יומם חתמו למו** - היום
 סותמים וסוגרין כאליו לא ידעו אור
 כלומר סותמין וחותמין: **אפרסמון** -
 שלהם להפקידו ביד צבלי ממון כדי
 שיהו מניחין פקדון שלהם צבית
 גבויהם ובלילה מריחין האפרסמון
 וחותמין שם מנהגו של מפקיד לורר
 וחותם: **דרש ר' יוסי** - כי מדרשא
 חתר בחשך צבית: **איחטרו טלס**
מלס מחסרתא - ע"י ריח אפרסמון
 שהיו מריחין ויודעין היכן מניחין
 ממונם: מי הוה ידענא דלתו גכבי
 ל"א מי הוה ידענא דגכבי אסון: **שפטי**
מרוזי דלפורי דמא - דאדם גדול הוה
 ואיירי דלמר לעיל אחטרו מחסרתמי
 צלפרי דאחטרו דרבי יוסי הכס הוה
 כ"י נכיש מני הא מילתא דכי נח נפשיה
 כ"י לאשמועינן דלפורי הוה:
 דאית

ונעשה מלחמה ונעשו קופים ורוחות ושידים ולילין וזו שאומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים כי שם
 בלל ה' שפת כל הארץ תניא רבי נתן אומר כולם לשם עבודת כוכבים נתכוונו כתיב הכא נעשה לנו שם
 וכתוב התם וישם אלהים אחרים לא תזכירו מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים אמר רבי יוחנן
 מגדל שלישי נשרף שלישי נבלע שלישי קיים אמר רב אויר מגדל משכה אמר רב יוסף בבל *בורסיף סימן
 רע לתורה מאי בורסיף אמר ר' אסי בור *שאפי: אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר *אנשי
 סדום אין להן חלק לעולם הבא שנאמר *אנשי סדום רעים וחמאים לה' מאד רעים בעוה"ז וחמאים לעולם
 הבא אמר רב יהודה רעים בגופן וחמאים בממונם רעים בגופן דכתיב *ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת
 וחמאתי לאלהים וחמאים בממונם דכתיב *והיה כך חמא לה' זו ברכת השם מאד שמתכוונים וחמאים
 במתניתא תנא *רעים בממונם וחמאים בגופן רעים בממונם דכתיב *ורעה עיניך באיבין וחמאים בגופן
 דכתיב *וחמאתי לאלהים לה' *זו ברכת השם מאד זו שפיכות דמים שנאמר *גם דם נקי שפך מנשה
 (בירושלים) הרבה מאד [וגו'] *ת"ר אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה
 כתיב בהם *ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו איש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו
 עימ ולא שופתו עין איה לא הדריבוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא
 לחם ועפרות זהב לו למה לנו עובדי דרכים שאין באים אלינו אלא לחסרינו [מממונן] בואו ונשכח תורת
 רגל מארצנו שנאמר *פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו דרש רבא מאי דכתיב *עד אנה
 תהותחו על איש תרצחו כולכם כקיר נטוי גדר הדחוייה מלמד שהיו נותנין עיניהן בבעלי ממון ומושיבין
 אותו אצל קיר נטוי ודוחין אותו עליו ובאים ונוטלין את ממונו דרש רבא מאי דכתיב *התר בחשך בתים יומם
 חתמו למו לא (ראו) [ידעו] אור מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון ומפקדים אצלו אפרסמון ומניחים אותו
 בבית גבויהם לערב באים ומריחין אותו ככלב שנא' *ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר ובאים וחותרים שם
 ונוטלין אותו ממון [א] *ערום *הלכו מבלי לבושו אין כמות בקרה חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה גבולות
 ישיגו עדר גולו וירעו *והוא לקברות יובל ועל גדיש ישקור [ב] דרש ר' יוסי בציפורי אחריון הדיא ליליא תלת מאה
 מחתרתא בציפורי אהו וקא מצערי ליה אמרו ליה יהבית אורחיה לגנבי אמר להו מי הוה ידענא דאתו גנבי
 *כי קא נח נפשיה דרבי יוסי שפעמי מרזבי דציפורי דמא [ג] אמרי *דאית ליה חד תורא מרעי חד יומא דלית ליה
 לירעי חרי יומי התוא יתמא בר ארמלתא הבו ליה תורי למרעיה אול שקלינהו וקמלינהו אמר להו
 דאית

כראשית יא
 שם
 [גירסת צ"ס בירשף]
 [חוספתא סי"ג ע"ג]
 כראשית יג
 שם נט
 דכיים עו
 שם
 מלכס ב כז
 כהלים סג
 חז"ל כד
 כהלים נט
 [ג'ל ילינו]
 חז"ל כה
 חז"ל כד
 כל אלה
 המקלות
 [מ"ק סה:]

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

מסורת
הש"ס

(6) רש"י ד"ס אמר ליה אליעזר וכו' כבתמיה ס"ד וחמ"ב ז"ל ד"ס כי אר"י וחמ"ב ד"ס וכמ"ב וד"ס ורספ"א וחמ"ב ז"ל ד"ס הכי אמרי ד"ס אלן אליעזר וד"ס אלן חמ"ב ז"ל ד"ס רבימ"א עמיה:

דאית ליה תורא - כך היה מנהגם של אנשי סדום מי שהיה לו שור אחד רועה כל בהמות העיר יום א' ומי שאין לו בהמה מנגלגין עליו לרעות ב' ימים: **אמר לטו**. יתנו למי דתורא דאית ליה חד תורא כו': **דעבר במברא** - שהמטבחות שלהם מימיו עזין והיו דגין כך:

דלא עבר במברא - אלאל באל דרך אחרי: **דס"ל דרא דלכני** - מי שהיו לו שורת לבנים ומגבל ועושה חוסן היה באל כל

חד וחד וטעול אחת: **שדי טומי או שמכי** - מי שהיה מפור ושומח לפניו שומים או בללים לבישן כל א' וא' היה נוטל אחת: **אומר לו** - לנגזל מה חסרתו כך לא לקחתי ממך אלא שום אחד ונמלא קרח ומכאן ומכאן: **זייפא** - ומללי דין: **יכבס ניסלי** - וישכב עמה עד ששהיה מעוברת: **עד דקדחא** - עד שתלמח אהו: **דפדע** - עשה לו פלע כמו פלעט במסכת ע"ז

(7) (כה) כפרדור"א בלע"ז: **דעבר במיא** - עובר ברגלו במים: **גללא** - מקל ל"א חבן: **א"ל** - דינא לאליעזר מאי: **האי** - א"ל: **אליעזר** אגרא דמחייבת לי דשקלי כך דמא הב ליה לההוא גברא דשקל לי דמא חווי דידי כדקימי קיימי ל"א ה"ג ולואי כדקא קאי כך אמר ליה דין מי יתן שהיימי כפתחיה(8): **סכי אחנו כסדייכו כל מאן דמונן** - אכסניה לבי הלולא:

לשלו נגלימיס - יפשיטו את בגדי אורו האיש שהמינו: **ואתא אליעזר** עבד אברהם: **ויסיב אסיפא דכולו** - הלך וישב בסוף כולם: **א"ל מאן אומנך להכא** - א"ל: **אליעזר** למאן דייחב גביה את ומנחמי להכא: **שקל גלימיה** - דייחב לגביה ורסע לברא שיהי משחירא שלא ישמעו אנשי המקום שאליעזר אמר שהוא זימנו וילשלו למאניה הלך וישב לו אלל השני ואמר כמו כן וכן לכל אחד ואחד עד דאלו כולה ואכל אליעזר כל הסעודה: **כי אריך גיינו ליה** - כשהאורח ארוך

הגהות הגר"א [א] גמ' מרגלים אין להם כו' עד ערת קרח. נמחק: [ב] שם ערת קרח כו' לעולם כהא. י"ב וט': [ג] שם שגמיר ותכס וכו' עד ח"ר עת. נמחק: [ד] שם שאכל עמנו נמחק חייב עמנו: [ה] אמרי ליה. נמחק חייב ליה:

גליון הש"ס גמ' הכי הן ככבידה המתבקשת. עיין מכות 77 כ"ד ע"א:

יתר מן המטה מקצתין אורו כסכין גייני לשון גוף כן שמעתי ואית דגרסי גיירי ליה: **ומתחין ליה** - עד דמתפרקי אבריו: **וכמ"ב שמיס טילויס** - כדי שיכיר כל אחד וא' דינר שלו ויתחור ויעלול: **ורספ"א לא ממפו ליה** - התנו צניחם שלא יתנו לו תורה אור פת כדי שימות ברעב וכשמת אזיל

כל חד וחד ושקיל לדינרא דיידיה: [מה סע.] **רביסא** - נערה: **באלכא** - בתוך כך שלה כשיואלח לשאוב מים: **שפויס** - סבו ארסה: **איגר שורא** - על גג החומה: **כי רכס** - על עסקי ריבה: **רבי יודוס בן כסירא אומר ויאבדו סרי הן ככבידה המתבקשת** - ובאין לעולם הבא שכן אמר דוד על בני קרח תעיתי כשה אוכד בקש עבדך הם תעו כשה אוכד ואתה ברחמיך הרבים בקש עבדך ותביאם לעוה"ב: **מלוסך לא שחתי** - שקיימו כל מלוסך כדכתיב (במדבר טו) כי כל העדה כולם קדושים: **מקח רע** - החסיל בקטטה: **שעשה קרחה בישראל** - שנבלעו: **שפרתיס** - שהעשים: **הקסה שיני מולידיו** - שנתקיישו אבותיו במעשו הרעים: **בקש רחמים על עלמו** - שלא יהא נמנה עמיהם: **אלו מרגלים** - דלא כתיב בהן פלוני בן יעקב: **שאיכר לכבו** - חזק לבבו כמו (ישעיה טו) אבירי לב: **שישכ בלגיניוס** - שטעה תשובה על שהיה עמיהם תחילה בעלה: **נעשו לו פללות** - (שפירט) [שגלל] מהם: **רלס וסכין** - שאין נמנהגן כשורה ופירט מהם: **אי מג רכס** - אם ינלח משה מכל מקום אשה תלמיד ואם קרח מנלח אשה תלמיד מה לך בשררה זו: **סואי בעלס** - אני הייתי עמיהם בעלה ומשבעתי להם שאם יקראוני אלך עמיהם: **דכולס כנישפא קדישין** - כולם נעוסיקדושים ולא יכנסו אלי אם אני פרועה: **סתרס**

***דאית ליה תורא נשקול חד משבא דלית ליה תורא נשקול תרי משכי אמרו ליה מאי האי אמר להו סוף דינא כתרילת דינא מה תחילת דינא דאית ליה תורא מרעי חד יומא דלית ליה תורי מרעי תרי יומי אף סוף דינא דאית ליה חד תורא לשקול חד דלית ליה תורא לשקול תרי דעבר במברא ניתיב חד וזוא דלא עבר במברא ניתיב תרי דהוה ליה (תורא) [דרא] דלכני אתי כל חד וחד שקלי חדא א"ל אנא חדא דשקלי דהוה שדי תומי או שמכי אתו כל חד וחד שקיל חדא א"ל אנא חדא דשקלי ארבע דייני היו בסדום שקראי ושקוראי זייפי ומצלי דינא דמחי ליה לאיתתא דחברי' ומפלא ליה אמרי ליה יהבה ניהליה דניעברה ניהליך דפסיק ליה לאודנא דחמרא דחבריה אמרו ליה הבה ניהליה עד דקדחא דפרע ליה לחבריה אמרי ליה הב ליה אגרא דשקל לך דמא דעבר במברא יהיב ארבעה זוזי דעבר במיא יהיב תמני זוזי וימנא חדא אתא ההוא כובס איקלע להתם אמרו ליה הב ד' זוזי אמר להו אנא במיא עברי אמרו ליה א"ב הב תמניא דעברת במיא לא יהיב פדיוהו אתא לקמיה דריינא א"ל הב ליה אגרא דשקיל לך דמא ותמניא זוזי דעברת במיא אליעזר עבד אברהם איתרמי התם פדיוהי אתא לקמיה דיינא א"ל הב ליה אגרא דשקל לך דמא שקל גללא פדיוהי איהו לדיינא אמר מאי האי א"ל אגרא דנפק לי מינדך הב ניהליה להאי זוזי דידי בדקיימי קיימי הויא להו פורייתא דהוו מגני עלה אורחין כי מאריך גיינו ליה כי גוף מתחין ליה אליעזר עבד אברהם אקלע להתם אמרו ליה קום גני אפוריא אמר להון נדרא נדרי מן יומא דמיתת אמא לא גנינא אפוריא כי הוה מתרמי להו עניא יהבו ליה כל חד וחד דינרא וכתיב שמויה עליה וריפתא לא הוה ממשי ליה כי הוה מית אתי כל חד וחד שקיל דידיה הכי אתני בינייהו כל מאן דמומין גברא לבי היולוא לשלח גלימא הוי האי היולוא אקלע אליעזר להתם ולא יהבו ליה נהמא כי בעי למסעך אתא אליעזר ויחייב לסיפא דכולהו אמרו ליה מאן אומנך להכא א"ל לההוא [דיתיב] אתה ומנתן [אמר דילמא שמעי בי דאנא אומינתיה ומשלחי ליה מאניה דהאי גברא] שקל גלימיה ההוא דיתיב גביה ורסע לברא וכן עבד לכולהו עד דנפקי כולהו ואבלא איהו לסעודתא הויא ההיא רביתא דהות קא מפקא ריפתא לעניא בתצבא איגלאי מלתא שפוייה דובשא ואוקמיה על איגר שורא אתא זיבורי ואכלהו והיינו דכתיב *ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה ואמר רב יהודה אמר רב על עיסקי ריבה: [9] מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר *וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא: [10] ערת קרח אין להם חלק לעולם הבא [11] שנאמר *ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי ר"ע רבי אליעזר אומר עליהם אמר הכתוב ה' מומית ומחיה מוריד שאול ויעל: ח"ר *ערת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי יהודה בן בתירא אומר *הרי הן כאבידה המתבקשת שנאמר *תעיתי כשה אוכד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי: ויקח [קרח] *אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו קרח שנעשה קרחה בישראל בן יצהר בן שהרתיה עליו את כל העולם כצהרים בן קהת בן שהקהה שיני מולידיו בן לוי בן שנעשה ליה בגיהנם וליחשוב נמו בן יעקב בן שעקב עצמו לגיהנם אמר רב שמואל בר רב יצחק יעקב ביקש רחמים על עצמו שנאמר *בסודם אל תבא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי בסודם אל תבא נפשי אלו מרגלים ובקהלם אל תחד כבודי זה עדת קרח דתן שעבר על דת אל אבירם שאיבר[12] עצמו מעשות תשובה ואין שישב באנינות פלח שנעשו לו פלאות בן ראובן בן שראה והבין אמר רב און בן פלח אשתו הצילתו אמרה ליה מאי נפקא לך מינה אי מר רבה אנת תלמידא ואי מר רבה אנת תלמידא אמר לה מאי אעביד תואי בעצה ואשתבעי לי בהדיהו אמרה[13] ליה ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו דכתיב *כי כל העדה כולם קדושים אמרה ליה טוב דאנא מצילנא לך אשקיתיה חמרא וארויתיה ואגניתיה גואי אותבה על בבא וסתרתייה**

כרלשית יח כמד. יד שס טו [תוספתא פ"ג] כהלכות ק"ט כרלשית מט כמדבר טו

